TORAH OHR · PARSHAS MIKEITZ · MAAMAR 2

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עומד על היאור

« Et il advint au terme de deux années entières » (second maamar)

◇

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak

LikuteiTorah.com
LA PARACHA 'HASSIDIQUE
likuteitorah.com/fr/torah-ohr/mikeitz/2/

1 ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עומד על היאור. הנה כתיב (רות ד) וזאת לפנים בישראל ואין זאת אלא תורה כי הנה זאת התורה ישנה בבחי' פנימיות של כל נפש מישראל.

« Et il arriva, au terme de deux années entières, que Pharaon rêva ; voici qu'il se tenait au bord du fleuve. » Or, il est écrit (Ruth 4) : « Et ceci était lefanim [autrefois ; également, à l'intérieur] en Israël » ; et « ceci » ne désigne rien d'autre que la Torah, car cette Torah existe dans la dimension intérieure de chaque âme juive.

כי יש לכל נפש בחי' פנימיות ובחי' חיצוניות דהיינו בחי' סתים וגליא. שכמו שקוב"ה [שקודשא בריך הוא] סתים וגליא. כך אורייתא וכך ישראל כו'.

Car chaque âme possède une dimension intérieure (pnimiyout) et une dimension extérieure ('hitsoniyout), c'est-à-dire les aspects du caché et du révélé ; de même que le Saint béni soit-Il est caché et révélé, il en va ainsi de la Torah et d'Israël, etc.

ובחי' סתים היינו בחי' פנימיות חב"ד [חכמה בינה ודעת] שבנפשו האלקית שאינו מושג ונראה לעין.

L'aspect caché est la dimension intérieure — 'Hokhma (sagesse), Bina (compréhension) et Daat (connaissance) — de l'âme divine, qui n'est ni appréhendée ni visible à l'œil.

ובחי' גליא הוא בחי' חיצוניות שבו שהוא בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] כו' ולכן כמו שיש טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] בתורה כך יש בחי' אלו בנפש האלקית כדלקמן.

Et l'aspect révélé est sa dimension extérieure, qui est le niveau de l'amour et de la crainte, etc. C'est pourquoi, de même que la Torah comporte des ta'amim, des nekudos, des tagin et des osiyos (les signes de cantillation, les voyelles, les couronnes et les lettres), ces niveaux existent également dans l'âme divine, comme [on l'expliquera] plus loin.

2 והנה כמו שיש פרעה בקליפה כך יש בקדושת נפש האלקית כמ"ש בזהר ויגש דאתפריעו ואתגלו נהורין כו'.

Or, de même qu'il existe un Pharaon dans la kelipa, il existe aussi [un Pharaon] dans la sainteté de l'âme divine, comme il est écrit dans le Zohar sur Vayigash : « [où] les lumières se dévoilent (de'isparyu) et se révèlent », etc.

כי זה לעומת זה כו' שבהשתלשלות מבחי' פרעה שבקדושה למטה מטה נמשך בחי' פרעה התחתון שאמר לא ידעתי את ה' שהוא בחי' השכחה המשתלשלת מבחי' עלמא דאתגלייא פרעה שבקדושה כמ"ש רגליה יורדות מות.

Car «ceci fait face à cela», etc. : dans l'enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout), à partir du niveau du Pharaon de sainteté, de plus en plus bas, se prolonge le niveau du Pharaon inférieur, qui a dit : « Je ne connais pas Havaya. » C'est le niveau de l'oubli, qui descend du niveau du monde révélé (alma de'isgalya), le Pharaon de sainteté, comme il est écrit : « Ses pieds descendent vers la mort. »

אבל בסמוי מן העין עלמא דאתכסייא הברכה מצוייה ממקור הברכות. כמ"ש (משלי יא) ואת צנועים חכמה מקום הזכרון כמ"ש ולזכרון בין עיניך.

Mais dans ce qui est « caché à l'œil », le monde caché (alma de'iskasya), « la bénédiction se trouve », venant de la Source des bénédictions. Comme il est écrit (Proverbes 11) : « Mais chez les modestes se trouve la sagesse » : [c'est là] le lieu du souvenir, comme il est écrit : « et comme souvenir entre tes yeux. »

והנה לא שייך לומר דאתגלו כו' אלא מתוך מכסה שהיה עליהם בתחלה. דהנה כתיב מי יעלה לנו השמימה ר"ת [ראשי תיבות] מילה וס"ת [וסופי תיבות] הוי"ה

Or, on ne peut parler de lumières « dévoilées » qu'à partir d'un voile qui les recouvrait auparavant. Car il est écrit : « Qui montera pour nous au ciel ? », dont les lettres initiales [forment] milah (circoncision) et les lettres finales [forment] Havaya.

שבכדי שיאיר עלינו אור ה' בהתגלות ולא בציור אותיות לבד כ"א בעומק המחשבה בהתבוננות מהות ועצמות אני ה' לא שניתי שיקבע במוחו ולבו שהוא בחי' מי יעלה לנו השמימה שהוא בחי' השגת אלקות צריך מתחלה בחי' מילה

Pour que la lumière de D.ieu brille sur nous de façon révélée, non pas seulement sous la forme de lettres, mais dans la profondeur de la pensée, par la contemplation de l'être même et de l'essence [de] « Moi, Havaya, je n'ai pas changé », jusqu'à ce que cela s'ancre dans l'esprit et le cœur — ce qui correspond au niveau de « Qui montera pour nous au ciel ? », le niveau de la saisie du divin —, il faut d'abord le niveau de la milah.

כי יש למעלה בחי' עונותיכם מבדילים וצריך להסיר המונעים וכן למטה בנפש האדם הנה כתיב ומלתם את ערלת לבבכם.

Car, en haut, il y a le niveau de «vos fautes font séparation», et les obstacles doivent être écartés ; de même, en bas, dans l'âme humaine, il est écrit : « Vous circoncirez le prépuce de votre cœur. »

אך אחרי כריתות הערלה יש עוד בחי' פריעה שהוא עור דק המכסה וחופף והוא בחי' תאוות גשמיים שמקליפת נוגה שהוא לדברים של היתר המכסים ומסתירים אור ה'.

Mais après l'ablation du prépuce, il reste le niveau de la periah (dévoilement), une peau fine qui recouvre et enveloppe. Cela correspond aux désirs physiques issus de la kelipa noga, qui portent sur des choses permises et recouvrent et dissimulent la lumière de D.ieu.

וכן אפי' [אפילו] בכדי שיתגלה עליו בחי' מרכבה פני אריה פני שור כו' שהוא בחי' אהוי"ר [אהבה ויראה] טבעיים הנה כתיב (יחזקאל א) וארא כו' ומתוכה כעין החשמל כו' חש מל ומתוכה דמות ד' חיות כו'.

De même, même pour que le niveau du Char — « la face d'un lion, la face d'un bœuf », etc. — qui correspond à l'amour et à la crainte naturels, se révèle sur lui, il est écrit (Ézéchiel 1) : « Et je vis », etc., « et du milieu d'elle, comme l'apparence du chashmal », etc. (chash, mal), « et du milieu d'elle, la ressemblance de quatre créatures vivantes », etc.

והעצה היעוצה לזה הוא מה שאומרים ונפשי כעפר לכל תהי' [תהיה] כי פרעה אותיות העפ"ר שעי"ז יוכל להיות בבחי' פרעה שיפרע ויגלה המכסה אשר עליו.

Le conseil donné à cet effet est ce que nous disons : « Que mon âme soit comme la poussière pour tous » ; car « Pharaon » (פרעה) est formé des mêmes lettres que « la poussière » (העפר). Par cela, on peut atteindre l'état de Pharaon, afin qu'il découvre (yifra) et révèle ce qui le recouvre.

וכמ"ש (במדבר ה) ופרע את ראש האשה. דכנ"י [דכנסת ישראל] נק' אשה יראת ה' וצריך לגלות אוצר של יראת שמים ע"י שמשים נפשו כעפר לכל.

Comme il est écrit (Nombres 5) : « Et il découvrira (ou-fara) la tête de la femme. » Car l'Assemblée d'Israël est appelée « une femme qui craint Havaya », et il faut révéler le trésor de la crainte du Ciel en rendant son âme semblable à la poussière pour tous.

ועי"ז יקרע המסך שעליו שהוא נמשך מבחי' גסות הרוח שמחמת גסות רוחו שמחשיב א"ע [את עצמו] ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] הוא מתאוה תאוה וחפץ הוא שימלא רצונו דוקא.

Par cela, l'écran qui le recouvre sera déchiré. [Cet écran] provient de l'aspect de la grossièreté d'esprit : du fait de son esprit grossier, puisqu'il se considère comme un être et une chose en soi, il nourrit des désirs et veut que sa propre volonté soit précisément satisfaite.

וצריך הוא לבטש גסות רוחו ועד"ז הוא יסורי עוה"ז הבאים לאדם כי לא מחמת עונש אינו ראוי לישב בשלות עוה"ז

Il doit briser sa grossièreté d'esprit. C'est dans cette perspective qu'il faut comprendre les souffrances de ce monde qui s'abattent sur une personne : ce n'est pas qu'elle ne mérite pas, à titre de punition, de vivre dans la quiétude de ce monde ;

שהרי מצינו בנבוכדנצר (סנהדרין צו. ע"ש ועי' ילקוט) בשביל שהלך ג' פסיעות לכבוד השי"ת [השם יתברך] פסקו לו מלוכה על כל העולם ולזרעו אחריו עד ג' דורות

car nous trouvons, au sujet de Nebuchadnezzar (Sanhedrin 96a ; voir là-bas, et voir le Yalkut), que parce qu'il marcha trois pas en l'honneur de D.ieu béni soit-Il, on décréta pour lui la royauté sur le monde entier, et pour ses descendants après lui pendant trois générations ;

ואין לך אדם מישראל שלא כיבד המקום בכך וכל טוב עוה"ז כדאי הוא לו

et il n'est aucun Juif qui n'ait ainsi honoré l'Omniprésent ; tout le bien de ce monde lui revient donc de droit.

אלא היסורים באים לבטש את האדם להכניעו ולהשפיל גסות רוחו וכמשארז"ל [וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] (ברכות ז) טובה מרדות א' כו'

Mais les souffrances viennent briser une personne, la soumettre et abaisser sa grossièreté d'esprit, comme l'ont dit nos Sages, de mémoire bénie (Berachos 7) : « Une seule réprimande est préférable », etc.

שכשעיניו רואות שיסורים באים עליו נשפל דעתו ונעשה נכנע והוא יקר בעיני ה' להיות עי"ז בחי' התגלות בחי' פרעה מן העפר.

Car lorsque ses yeux voient les souffrances s'abattre sur lui, son esprit s'abaisse et il devient soumis ; cela est précieux aux yeux de D.ieu, afin que se révèle ainsi l'aspect de Pharaon issu de la poussière.

והנה בתורה יש בחי' טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] ובחי' טעמים שבתורה שבע"פ [שבעל פה] הוא כמ"ש (תהלים מב) ובלילה שירה עמי שבחי' השירה והטעמים שהם בחי' הניגון הוא עמי.

Or, la Torah comporte les niveaux des ta'amim, des nekudos, des tagin et des osiyos ; et le niveau des ta'amim dans la Torah orale correspond à ce qui est écrit (Psaumes 42) : « Et la nuit, Son chant est avec moi » : le niveau du chant et des ta'amim, qui est celui de la mélodie, est « avec moi ».

וביאור הענין הוא כמ"ש (תהלים קיט) זמירות היו לי חקיך בבית מגורי. ולהבין זה איך הם זמירות

L'explication de la chose est celle-ci, comme il est écrit (Psaumes 119) : « Tes statuts étaient des chants pour moi dans la maison de mon séjour. » Et pour comprendre cela : en quoi sont-ils des chants ?

וגם למה נענש דוד על שקרא לד"ת [לדברי תורה] זמירות. הנה אמרו (גטין ז) השכם והערב עליהם לבהמ"ד [לבית המדרש] והם כלים מאליהן.

Et aussi, pourquoi David fut-il puni pour avoir qualifié les paroles de Torah de « chants » ? Or, [nos Sages] ont dit (Gittin 7) : « Levez-vous tôt et attardez-vous tard au-dessus d'eux (aleihem) à la maison d'étude, et ils périront d'eux-mêmes. »

והענין הוא דכתיב (תהלים מ) רבות עשית אתה ה' אלהי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר:

La chose est [la suivante]. Il est écrit (Psaumes 40) : « Tu as accompli de nombreuses choses, Toi, Havaya, mon D.ieu ; Tes merveilles et Tes pensées sont pour nous ; nul n'est comparable à Toi ; si je voulais les raconter et en parler, elles sont trop nombreuses pour être dénombrées. »

3 וביאור הכתוב רבות עשית. פי' רבות כל דבר שהוא רב ועצום דהיינו עולמות עליונים הגדולות ונוראות

Explication du verset : « Tu as fait de nombreuses choses » : « nombreuses » désigne tout ce qui est grand et puissant, c'est-à-dire les mondes supérieurs, grands et redoutables,

עשית בבחי' עשיה גשמית שנשתלשלו מעילה לעלול במדרגות רבות ושונות כמו שאמר בפסוק אגידה ואדברה עצמו מספר עד שנתהוו בבחי' עשי' [עשיה] גשמית.

« Tu [les] as fait parvenir au niveau du Monde d'Assiya (Action), dans sa dimension physique », car ils descendirent de la cause à l'effet à travers de nombreux niveaux divers, comme le dit le verset : « Si je voulais les raconter et en parler, ils seraient trop nombreux pour être dénombrés », jusqu'à ce qu'ils prennent existence au niveau de l'Assiya physique.

וכמ"ש (שם קלה) למה יאמרו איה אלקיהם שהוא בבחי' אי"ה [אם ירצה השם]. שהוא מובדל ומכוסה ורחוק מהם כמ"ש רם על כו'.

Et comme il est écrit (ibid. 135) : « Pourquoi diraient-ils : "Où (ayeh) est leur D.ieu ?" », [ce qui signifie] qu'Il se trouve dans l'état d'ayeh (« où ? »), séparé, voilé et éloigné d'eux, comme il est écrit : « Élevé au-dessus… », etc.

ולא ידעו ולא יבינו כי כל אשר חפץ ה' עשה שנשתלשל חפץ ה' כ"כ [כל כך] עד שהוא בעשיה גשמית

Mais ils ne savent pas et ne comprennent pas que « tout ce que le Nom Havaya a désiré, Il l'a fait » : le désir de D.ieu est descendu si bas qu'il se trouve dans l'Assiya physique.

וכ"כ [וכן כתב] למה כדי שיהיה הוי"ה אלהי אלוה שלי ע"י כי נפלאותיך ומחשבותיך אלינו כי אורייתא מחכמה נפקת פי' עיקר התגלותה הוא מחכמה. אבל באמת הוא רצונו של מקום והוא ורצונו אחד.

Et pourquoi une telle descente ? Afin que Havaya soit mon D.ieu, mon D.ieu à moi, grâce à [cela], à savoir que « Tes merveilles et Tes pensées sont tournées vers nous » ; car « la Torah émane de la 'Hokhma (sagesse) », c'est-à-dire que sa révélation essentielle provient de la 'Hokhma. Mais en vérité, elle est la volonté de l'Omniprésent, et Lui et Sa volonté ne font qu'un.

4 וזהו נפלאותיך מה שהוא מופלא ומובדל ומכוסה שאין בו השגה כלל פלא עליון. ומחשבותיך הוא בחי' חכמה עילאה נמשך אלינו ע"י התורה. אין ערוך אליך אגידה ואדברה עצמו מספר.

Et tel est [le sens de] « Tes merveilles » : ce qui est prodigieux, distinct et voilé, absolument inaccessible à toute saisie : la Merveille suprême (Pele Elyon). « Et Tes pensées » désigne le niveau de la 'Hokhma (sagesse) supérieure, qui est attirée jusqu'à nous par la Torah. « Rien ne peut être comparé à Toi ; si je devais en faire le récit et en parler, ils seraient trop nombreux pour être dénombrés. »

כי להיות השתלשלות וירידה גדולה כ"כ [כל כך] מבחי' גבוה ונעלה מאד עד בחי' מטה מאד הוצרך להיות כמה מיני עולמות אין מספר מינים ממינים שונים

Car, pour qu'il y ait un enchaînement descendant des mondes (hichtalchelout) et un abaissement aussi considérables, depuis un niveau très élevé et sublime jusqu'à un niveau très bas, il a fallu d'innombrables catégories de mondes, des sortes sur des sortes, toutes différentes,

וכמ"ש (איוב כה) היש מספר לגדודיו וכתיב (דניאל ז) אלף אלפין ישמשונה ורבו רבבן כו' והוא מספר גדוד והיכל אחד והיכלות אין מספר.

comme il est écrit (Job 25) : « Y a-t-il un nombre à Ses troupes ? », et il est écrit (Daniel 7) : « Mille milliers Le servent, et des myriades de myriades », etc. ; or, tel est le nombre d'une seule troupe et d'une seule chambre (heichal), tandis que les chambres sont innombrables.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] כולם אין ערוך אליך שאפי' [שאפילו] בחי' הגבוה מאד שהוא שרש התחלות התהוות

Néanmoins, aucun d'eux ne peut être comparé à Toi : même le niveau le plus élevé, qui est la racine des tout premiers commencements de l'apparition à l'existence,

מ"מ לגבי מהותו ועצמותו ית' אין לו ערך כלל שאינו מערכו ולא ממהותו כלל מאחר שהוא בבחי' נברא או נאצל ויש לו התחלת גבול.

néanmoins, par rapport à Son être et à Son essence, béni soit-Il, il ne peut absolument pas être comparé à Lui, car il n'appartient ni à Son ordre ni à Son être, puisqu'il relève de la catégorie du créé ou de l'émané et qu'il a un commencement et une limite.

משא"כ בבורא ית' דכולא קמיה כלא ממש חשיב ואצלו נחשב הכל כאין בחי' הראשונה ובחי' אחרונה שבמדרגה תחתונה הכל שוה אצלו

Il n'en va pas de même pour le Créateur, béni soit-Il : devant Lui, tout est considéré comme véritablement rien ; à Ses yeux, tout est tenu pour rien, [si bien que] le premier niveau et le dernier niveau du degré le plus bas Lui sont tous égaux.

ואעפ"כ [ואף על פי כן] להיות השתלשלות העולמות וירידת המדרגות הוצרך להיות מדרגות עצמו מספר שלא יבטלו העולמות ממציאותן וכל זה הוא בשביל שיהיה הוי"ה אלקי ונפלאותיך ומחשבותיך אלינו כנ"ל:

Néanmoins, pour qu'il y ait un enchaînement descendant des mondes et une descente des niveaux, il a fallu des niveaux « trop nombreux pour être dénombrés », afin que les mondes ne cessent pas d'exister. Tout cela a pour but que Havaya soit mon D.ieu et que « Tes merveilles et Tes pensées [soient] tournées vers nous », comme indiqué plus haut.

5 והנה קודם מ"ת [מתן תורה] היו עליונים ותחתונים ניזונים בחסדו של הקב"ה דהיינו שהיה מזון עולמות עליונים ותחתונים וחיותם נמשך ממקורם וראשיתם מלמעלה למטה בנדבה וחסד פשוט באתערותא דלעילא לבד.

Or, avant le don de la Torah, les êtres supérieurs et inférieurs étaient soutenus par la bonté du Saint béni soit-Il ; c'est-à-dire que la subsistance et la force vitale des mondes supérieurs et inférieurs étaient attirées de leur source et de leur origine, de haut en bas, à titre de don gratuit et par une bonté pure, par un éveil d'en haut seulement.

אבל אחר מ"ת [מתן תורה] הנה קיום חיות העולמות הוא ע"י מעשה התחתונים בתורה ומצות ממטה למעלה

Mais après le don de la Torah, le maintien de la force vitale des mondes s'effectue par les actes des êtres inférieurs dans la Torah et les mitsvot, de bas en haut.

וכמו למשל ארץ הלזו הגשמית שמצמחת כל מיני תענוגים והם מזון האדם וקיום חיותו

Cela ressemble, par exemple, à cette terre matérielle, qui fait pousser toutes sortes de délices, lesquels constituent la nourriture de l'homme et assurent le maintien de sa vie.

וגם כשאדם אוכל מבע"ח [מבעלי חיים] הנה עיקר גידולו וחיותו של הבע"ח [הבעלי חיים] ממה שאוכל מן הארץ נמצא שכל מזון וחיות האדם הוא ע"י בירור שנבחר הטוב הגנוז מן הארץ.

Et même lorsqu'un homme mange des animaux, la croissance et la force vitale de l'animal proviennent essentiellement de ce qu'il mange de la terre. Il s'ensuit que toute la nourriture et toute la force vitale de l'homme passent par un processus de raffinage, où le bien caché dans la terre est extrait.

כך עד"מ הנה מזון עולמות עליונים הוא ממה שמקבלים חיותם מן התורה שבעוה"ז השפל.

De même, par analogie, la subsistance des mondes supérieurs provient de la force vitale qu'ils reçoivent de la Torah qui se trouve dans ce monde inférieur.

והנה כתיב (משלי ד) סלסלה ותרוממך כאדם שמסלסל בשערו שיהיה כל נימא בפ״ע [בפני עצמו] כך הוא בכל פרטי הלכות אין מספר שיהיה בזה הענין הדין כך ובזה הענין יהיה הדין כך נמשך מחכמה עילאה מבחי׳ נפלאותיך ומחשבותיך הנ״ל.

Or, il est écrit (Proverbes 4) : « Exalte-la (salseleha), et elle t'élèvera », comme une personne qui boucle (mesalsel) ses cheveux de sorte que chaque cheveu soit distinct. Il en va ainsi de tous les innombrables détails des lois : dans tel cas, la loi est ainsi, et dans tel autre cas, la loi sera ainsi ; [cela] découle de la 'Hokhma (sagesse) supérieure, du niveau de « Tes merveilles et Tes pensées » mentionné plus haut.

וז״ש [וזהו שכתוב] דוד המלך ע״ה [עליו השלום] (תהלים צב) מה גדלו מעשיך ה׳ מאד עמקו מחשבותיך

C'est ce que dit le roi David, que la paix soit sur lui (Psaumes 92) : « Que Tes œuvres sont grandes, Havaya ; Tes pensées sont très profondes. »

פי׳ גדלו ע״ד שארז״ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי לא שייך לפניו ית׳ בחי׳ גדולה

Le sens de « grandes » s'accorde avec ce que nos Sages, de mémoire bénie, ont dit : « Partout où tu trouves Sa grandeur, tu trouves là Son humilité. » Car devant Lui, béni soit-Il, la notion de grandeur n'a pas sa place,

מאחר כי גדול ה׳ ומהולל מאד ולגדולתו אין חקר ואינו בבחי׳ ערך ומדה ומקום כלל שיפול עליו לשון גדול׳.

puisque « Havaya est grand et très loué », et que Sa grandeur est insondable, et qu'Il ne relève nullement de la comparaison, de la mesure ou du lieu, de sorte que le terme « grandeur » ne puisse s'appliquer à Lui.

אלא לשון גדול׳ הוא ענותנותו שנתלבש בבחי׳ ומדת גדולה להתפשט ולהתלבש תוך עלמין להחיותם

Au contraire, le terme « grandeur » [désigne] Son humilité : Il S'est revêtu du niveau et de l'attribut de grandeur afin de s'étendre et de Se revêtir au sein des mondes, pour leur donner vie.

וזהו מה גדלו מעשיך ה' כי מה שנמשך ונתפשט למטה דרך פרטי הלכה אחת הוא הוא מזון וקיום חיות כל העולמות עליונים ותחתונים וכל העולמות עליונים הם כלא ממש נגד מה שנמשך מפרטי הלכה אחת שהיא מקור חיותם וקיומם

Et tel est le sens de « Qu'elles sont grandes, Tes œuvres, Havaya » : ce qui est attiré vers le bas et se répand en bas par les détails d'une seule loi est précisément la nourriture et le soutien de la force vitale de tous les mondes, supérieurs et inférieurs ; et tous les mondes supérieurs sont véritablement comme rien en comparaison de ce qui est attiré des détails d'une seule loi, laquelle est la source de leur force vitale et de leur existence.

כי כל הלכה היא המשכת והתפשטות אור מרצון העליון ב"ה וחכמה עילאה שהן מקור החיות לכל העולמות

Car chaque loi est un prolongement et une diffusion de lumière depuis la Volonté suprême, béni soit-Il, et la 'Hokhma supérieure (sagesse), qui sont la source de la force vitale de tous les mondes.

ואם כך הוא בענין גדולת מעשיו א"כ עאכו"כ [על אחת כמה וכמה] מאד עמקו מחשבותיך שהיא בחינה למעלה מעלה מבחי' עלמין אלא מקיף וסובב עליהם ואינו מתלבש בתוכם.

Et s'il en est ainsi pour la grandeur de Ses œuvres, à plus forte raison en est-il ainsi de « Tes pensées sont très profondes » : il s'agit d'un niveau très, très supérieur au niveau des mondes ; au contraire, il les enveloppe et les entoure, sans se revêtir en eux.

ומזה יתבונן המשכיל להיות בתורת ה' חפצו להיות שש ועלז בה כמ"ש (משלי ח) וכל חפצים לא ישוו בה

De là, l'homme réfléchi méditera et en viendra à mettre « son désir dans la Torah de Havaya », à s'en réjouir et à exulter en elle, comme il est écrit (Proverbes 8) : « Et toutes les choses désirables ne sauraient lui être comparées » :

שאפי' [שאפילו] חפצים העליונים שהוא כענין שכתוב כל אשר חפץ הוי"ה עשה בשמים ובארץ ושמים הם העולמות העליונים ולא ישוו בה שכולם הם כלא ממש בערך הלכה אחת שהיא מבחי' נפלאותיך ומחשבותיך הנ"ל.

même les désirs supérieurs, comme dans ce qui est écrit : « Tout ce que Havaya a désiré, Il l'a fait dans les cieux et sur la terre » ; les « cieux » sont les mondes supérieurs, et « ne sauraient lui être comparés », car tous sont véritablement comme rien en comparaison d'une seule loi, qui relève du niveau des « Tes merveilles et Tes pensées » mentionnées plus haut.

6 וכמ"ש באדרא שההלכות הן בחי' הנימין ושערות של מעלה וכל נימא להיט לעלמין סתימין כו'.

Comme il est écrit dans l'Idra, les lois sont l'aspect des mèches et des cheveux d'en haut, et « chaque mèche s'étend aux mondes cachés », etc.

וכמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שכל הנימין ושערות הם מבירור רפ"ח ניצוצים כו' ותכלית הבירור הוא בעוה"ז כו'.

Et comme il est écrit dans Etz Chaim, toutes les mèches et tous les cheveux proviennent du raffinement des 288 étincelles, etc., et le but ultime du raffinement se trouve dans ce monde, etc.

וזהו זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי שהיה שש ושמח בהם עד שהיו לו כמו זמירות ותענוגים אלא שנענש על שקראם זמירות.

Et c'est là le sens de : « Tes statuts étaient pour moi des chants dans la maison de mon séjour » : il s'en réjouissait et en était heureux, au point qu'ils étaient pour lui comme des chants et des délices ; pourtant, il fut puni pour les avoir appelés des chants.

ולא על שלמד בענין זה אלא על ששיבחם בזו המעלה לחוד שהוא מקור וחיות כל העולמות.

[Il fut puni] non pour avoir étudié de cette manière, mais pour les avoir loués uniquement en raison de cette qualité : celle d'être la source et la force vitale de tous les mondes.

שבאמת הוא גבוה למעלה מעלה מבחי' קיום וחיות כל העולמות וכמ"ש (שם) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום ופי' במדרש (ב"ר [בראשית רבה] פ"א) אמון מופלא שהוא מבחי' פלא העליון בחינת נפלאותיך ומחשבותיך.

Car, en vérité, elle est infiniment plus élevée que le niveau consistant à maintenir et à faire vivre tous les mondes, comme il est écrit (ibid.) : « J'étais auprès de Lui un amon, et j'étais ses délices jour, jour » ; et le Midrash l'explique (Bereishis Rabbah, chap. 1) : amon [signifie] « merveilleux » (mufla), ce qui relève de la Merveille suprême, du niveau de « Tes merveilles et Tes pensées ».

וזהו יום יום נגד ב' בחינות שהם נפלאותיך ומחשבותיך וזהו ואהיה שעשועים שהיא שעשועים של הקב"ה כביכול בכבודו ובעצמו

Et c'est là le sens de « jour, jour », qui correspond aux deux niveaux, « Tes merveilles » et « Tes pensées » ; et c'est là le sens de « et j'étais ses délices » : il s'agit du délice du Saint béni soit-Il, pour ainsi dire, dans Sa gloire et dans Son essence même.

ולמשל כמו שאדם משתעשע בחכמתו כשאומר דבר חכמה כן ויותר מכן לאין קץ ותכלית באלף אלפים הבדלות הקב"ה משתעשע בחכמתו העליונה שאינה יכולה להתלבש תוך עלמין כלל

À titre d'analogie, de même qu'une personne se délecte de sa sagesse lorsqu'elle exprime une pensée sage, ainsi, et infiniment plus encore, à mille et mille lieues de toute comparaison, le Saint béni soit-Il se délecte de Sa sagesse suprême, qui ne peut en aucune manière se revêtir dans les mondes.

אלא שדוד המלך ע"ה [עליו השלום] היה צריך לפי שעה. בבית מגורי שהיו שונאין לו ואין דינים נמתקין אלא בשרשן דהיינו בשרש התהוות העולמות כשנתהווה ונמשך מאין המוחלט להתענג ולשמוח בחלקו אשר הוא ממשיך בתורתו לקיום וחיות העולמות

Mais le roi David, que la paix soit sur lui, en avait besoin pour un temps : « dans la maison de mon séjour », car ils le haïssaient, et les rigueurs ne sont adoucies qu'à leur racine, c'est-à-dire à la racine de la formation des mondes, lorsqu'ils furent créés et tirés du néant absolu ; [il lui fallait donc] se délecter et se réjouir de la part qu'il fait descendre par sa Torah pour le maintien et la force vitale des mondes,

שעי"ז ממילא יתבטלו כל המונעים מאחר שמקבלים חיותם ממנה והם בטלים לגבה וכשממשיך אורה למטה תפול עליהם אימתה ופחד והיו כלא היו.

De sorte que, par cela, tous les obstacles seront automatiquement sans effet, puisqu'ils reçoivent d'elle leur force vitale et sont comme nuls face à elle ; et lorsqu'il en fait descendre la lumière ici-bas, « la terreur et l'épouvante s'abattront sur eux », et ils seront comme s'ils n'avaient jamais existé.

7 וזו היא העצה שיעצו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] השכם והערב עליהם דהיינו שיהא בבחי' עליהם מעלה מעלה וגבוה מהם

Et voici le conseil que nos Sages, de mémoire bénie, ont donné : « Levez-vous tôt et restez tard au-dessus d'eux (aleihem) », c'est-à-dire qu'on soit dans un état où l'on se tient « au-dessus d'eux », très haut, bien au-dessus d'eux,

דהיינו בבחי' עסק התורה שהיא גבוה ונעלה מאד שהיא מקור חיותם. ולכן הם כלים ומתבטלין מאליהן וממילא נדחי'.

à savoir, dans l'état de l'étude de la Torah, qui est très élevée et sublime, puisqu'elle est la source de leur force vitale. C'est pourquoi ils « périssent » et sont annulés « d'eux-mêmes », et sont automatiquement repoussés.

והערב עליהם היינו בבחי' נפשי כעפר לכל תהי' [תהיה] לידום וליסבול כנ"ל שיהיה כעפר וארץ שממנה יצא לחם וכל ההשפעות ממטה למעלה אחר מ"ת [מתן תורה] כנ"ל

Et «restez tard au-dessus d'eux» désigne le niveau de «que mon âme soit comme la poussière pour tous», se taire et supporter [cela], comme mentionné plus haut, afin d'être comme la poussière et la terre, d'où sort le pain, ainsi que toutes les influences, de bas en haut, après le Don de la Torah, comme mentionné plus haut;

דהיינו כשנברר הטוב מן הרע וכו' ואזי ממילא יפול הרע ויבוטל כמ"ש (ישעיה מא) יהיו כאין ויאבדו אנשי ריבך כי אין להם חיות עוד.

c'est-à-dire lorsque le bien est séparé du mal, etc., alors le mal tombe automatiquement et est annulé, comme il est écrit (Isaïe 41): «Ils seront comme rien, et les hommes qui te combattent périront», car ils n'ont plus aucune force vitale.

אבל באמת אין זו לבדה מעלת ושבח התורה כ"א כמ"ש ובלילה שירה עמי שירו קרי דהיינו שעשועים של הקב"ה כמ"ש ואהיה אצלו כו' שעשועים זה יהיה עמי וכמ"ש (תהלים קמט) ישמח ישראל בעושיו.

Mais, en vérité, cela seul n'est pas la vertu et la louange de la Torah; c'est plutôt ce qui est écrit: «Et la nuit, Son chant est avec moi»; on lit shiro, «Son chant», c'est-à-dire le délice du Saint béni soit-Il, comme il est écrit: «Et j'étais auprès de Lui», etc., «des délices»; ce délice sera «avec moi». Et comme il est écrit (Psaumes 149): «Qu'Israël se réjouisse en son Créateur.»

והנה ע"י בחי' שמחה ותענוג הזה בתורת ה' יסיר כל מונע מבית ומבחוץ ואין רע יורד מלמעלה כלל

Or, grâce à ce niveau de joie et de délice dans la Torah de D.ieu, on écarte tout obstacle, intérieur comme extérieur, et aucun mal ne descend d'en haut, absolument pas.

משא"כ כשאין לו בחי' השעשועים הנ"ל עליו נאמר ויהי מקץ שנתים ימים

Mais celui qui ne possède pas ce niveau de délice mentionné plus haut, il est dit de lui: «Et il advint, au terme de deux années entières (shenasayim yamim).»

פי' שבחי' שנתים ימים שהם בחי' יום יום בחי' השעשועים הנ"ל הם אצלו בקץ ותכלית כלומר שאין לו בחי' הנ"ל בעסק התורה ואז ופרעה חולם.

Cela signifie que le niveau des «deux années de jours», qui est le niveau de «jour, jour», le niveau du délice mentionné plus haut, se trouve pour lui à son terme et à sa limite; autrement dit, il ne possède pas le niveau évoqué plus haut dans son étude de la Torah. Alors, «Pharaon rêve (cholem)» [cholem est également le nom de la voyelle figurée par un point au-dessus de la lettre].

פי' אע"פ [אף על פי] שיש לו בחי' פרעה שהוא בחי' התגלות אלקות ע"י התפלה אעפ"כ [אף על פי כן] אינו בבחי' טעמים שהם בחי' הנגון ושעשועים הנ"ל כ"א בבחי' נקודה בריש' אתוון

Cela signifie que, bien qu'il ait le niveau de Pharaon, qui est celui de la révélation de la divinité par la prière, cela ne relève pourtant pas du niveau des ta'amim [mélodies], qui sont le niveau de la mélodie et du plaisir mentionnés plus haut, mais seulement du niveau de « un point au sommet des lettres »,

כי הנפש מלאה אותיות ואור ה' שמאיר בה הוא בחי' נקודה קטנה בראשו לבד שמתנוצץ בשכלו הארת והמשכת אלקות אבל אינה מלובשת בתוכו כ"א בבחי' מקיף עליו:

car l'âme est pleine de lettres, et la lumière de D.ieu qui l'éclaire n'est que du niveau d'un petit point au sommet de l'âme : une illumination et un influx descendant de la divinité étincellent dans son intellect, mais cette lumière n'est pas revêtue en lui ; elle ne fait que l'entourer, à la manière d'un makif [élément englobant].

8 והנה עומד על היאור. שממנו ג"כ נמשך בחי' המשכה לשבע פרות הטובות שהם ז' מדות אהבה ויראה וכו' הטבעיי' [הטבעיים]

« Et voici qu'il se tenait près du Fleuve (Yeor). » De lui aussi est attiré un influx vers les sept bonnes vaches, qui sont les sept attributs — l'amour et la crainte, etc., les [émotions] naturelles,

שיהיה אחר התפלה מחמת זה בסור מרע ועשה טוב.

de sorte qu'après la prière, grâce à cela, il sera [occupé] à « s'écarter du mal et à faire le bien ».

אך אחר זה הנה שבע פרות אחרות כו'. ותאכלנה כו' ולא נודע כו'. שבערך זמן רב אחר התפלה יוכל להתעורר מדות ותאוות גשמיות ומשכחות לגמרי את מדות הטובות אהוי"ר [אהבה ויראה] כו' שבשעת התפלה.

Mais après cela, « voici sept autres vaches », etc., « et elles les mangèrent », etc., « et cela ne se remarqua pas », etc. : car, lorsqu'un bon moment s'est écoulé après la prière, des attributs et des désirs matériels peuvent s'éveiller et lui faire oublier entièrement les bons attributs, l'amour et la crainte, etc., qui étaient [les siens] pendant la prière.

משא"כ בבחי' הטעמים שהם בחי' שירה וזמרה הנ"ל. ע"ז אמרו (ע"ז [עבודה זרה] ג) כל העוסק בתורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו ביום שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי

Il n'en va pas ainsi du niveau des ta'amim (accents de cantillation), qui sont le niveau du chant et de la mélodie mentionné plus haut. À ce sujet, ils ont dit (Avodah Zarah 3) : « Quiconque s'adonne à l'étude de la Torah la nuit, un fil de bonté est tiré sur lui pendant le jour, comme il est dit : "Le jour, Havaya ordonne Sa bonté, et la nuit, Son chant est avec moi." »

שחוט של חסד ואהבה עליונה באה עליו מלמעלה אהבה חדשה יותר מכדי טבעו של נפש אלקות לדבקה בו ית' בחי' אהבה בתענוגים

[Cela signifie] qu'un fil de bonté et d'amour sublime vient sur lui d'en haut : un amour nouveau, qui dépasse la nature de l'âme divine, laquelle aspire à s'attacher à Lui, béni soit-Il — le niveau de l'amour avec délices ;

ומשם נמשך יאור והמשכה לבחי' נקודה ברישי אתוון שהיאור הוא עומד על החולם וממשיך עליו הארה רבה ועצומה שלא יהיו פרות הרעות כלל כי אין רע יורד מלמעלה כו':

et de là, un fleuve (Yeor) et un influx sont attirés vers le niveau du « point au sommet des lettres », car le Fleuve se tient au-dessus du 'holam (point-voyelle) et y attire une illumination grande et puissante, de sorte qu'il n'y ait aucune mauvaise vache, car « aucun mal ne descend d'en haut », etc.

LikuteiTorah.com
LA PARACHA 'HASSIDIQUE

À propos de cette édition

Cette édition contient le texte hébreu et la traduction française.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Notre traduction française, faite à partir de notre traduction anglaise de l'hébreu, sans les notes de Kehot : CC BY-NC 4.0.

Cette édition dans son ensemble : CC BY-NC 4.0. Synagogues, écoles et projets à but non lucratif peuvent la copier, l'imprimer et la partager librement, et demander des dons pour couvrir les frais d'impression ; elle ne peut jamais être vendue. Citez Kehot Publication Society et likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

La traduction française a été faite à partir de l'édition anglaise de likuteitorah.com avec l'aide de l'IA (openai/gpt-6-luna-pro:batch), l'hébreu en regard pour vérification ; elle n'a pas encore été relue par un éditeur humain. Vérifiez sur l'hébreu tout ce qui est important.

Le Rabbi a demandé que les maamarim de la paracha de la semaine, la « Paracha 'hassidique », soient étudiés pendant cette semaine, répartis sur ses sept jours (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Pourquoi l'étudier, et les bénédictions du Rabbi : likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Un projet gratuit et non commercial ; rien n'est vendu ici. Sans lien avec Kehot, Sefaria ou la Bibliothèque de Loubavitch. © likuteitorah.com

Depuis likuteitorah.com/fr/torah-ohr/mikeitz/2/

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak